

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Миколаївської обласної військової адміністрації
Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут

МАТЕРІАЛИ

Національний університет
кораблебудування
імені адмірала Макарова

Навчально-науковий
гуманітарний інститут

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

м. Миколаїв
4 квітня 2025

54025, м. Миколаїв, пр. Героїв України 9,
тел.: +38(0512)42-47-33

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ТА
ФІЛОСОФІЇ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК:
ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ**

Матеріали VIII Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

4 квітня 2025 року

МИКОЛАЇВ

2025

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

А 38

Науковий редактор: Людмила Матвієнко, кандидат історичних наук, доцент

Редакційна колегія: Ірина Ворчакова, кандидат політичних наук, доцент;

Оксана Гінкевич, кандидат педагогічних наук, доцент;

Людмила Мухіна, кандидат психологічних наук, доцент;

Оксана Патлайчук, кандидат філософських наук, доцент;

Михайло Федоренко, кандидат історичних наук, доцент;

Ірина Шаповалова, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено Вченою радою НУК

Протокол №4 від 25.04.2025

А 38

Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук: перспективи та виклики: матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. 4 квітня 2025 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2025. 721 с.

У матеріалах конференції подається комплексний аналіз актуальних проблем соціально-гуманітарних наук. Зокрема розглядаються психолого-педагогічні проблеми становлення особистості, осмислюються трансформації та перспективи сучасного соціального і політичного процесу; визначається специфіка дискурсу історії та розвитку регіональних медіа.

Матеріали конференції стануть у пригоді дослідникам соціально-гуманітарних наук, магістрантам, студентам.

УДК 1: 3: 001: 8 (062.552)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2025

Музика С. Є., Продан Т. Я. Вплив економічних процесів на суспільство .	238
Марунчак А. В., Шаповалова І. В. Проблеми відродження національної культури в Україні	242
Алексєєва А. Ю., Сищенко Д. О., Шаповалова І. В. Пропаганда під час війни в Україні, схеми і маніпуляції суспільною думкою в ЗМІ	247
Кудря А. В., Белосвіт Я. О., Шаповалова І. В. Феномен конформізму – чому люди йдуть за натовпом?.....	252

РОЗДІЛ III

ФІЛОСОФСЬКІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Епоха диктатури толерантності у сучасній культурі	256
Козирко О. А., Патлайчук О. В. Межі та об'єктивність наукового пізнання у контексті штучного інтелекту та квантових обчислень	260
Джангиров М. В., Патлайчук О. В. Аналіз глобальних проблем сучасності на прикладі України та можливих шляхів їх вирішення	268
Корзняков О. С., Патлайчук О. В. Аналіз теорії поведінкової економіки як науково-дослідницької програми за методологією І. Лакатоса	272
Баришник Ю. М., Патлайчук О. В. Філософські проблеми квантової механіки	277
Куровський В. В., Патлайчук О. В. Етичні питання в процесі розвитку штучного інтелекту	280
Гунченко О. В., Патлайчук О. В. Феноменологія мистецтва: філософська інтерпретація живопису Поля Сезанна в роботах Моріса Мерло-Понті	284
Єфремова С. О., Патлайчук О. В. Філософія свободи: межі та відповідальність у сучасному світі.....	290
Куровська В. Р., Патлайчук О. В. Інновації та їхній вплив на концепцію антропоцентризму в екології	293
Січкаренко М. А., Патлайчук О. В. Час та буття: екзистенційні виміри людського досвіду	297
Гозун Є. С., Патлайчук О. В. Феноменологія цифрового досвіду: нові виміри людського сприйняття	300
Алексєєва А. Ю., Патлайчук О. В. Концепт «надлюдини» Фрідріха Ніцше у сучасному світі.....	304
Сищенко Д. О., Патлайчук О. В. Вплив концепції Ніцше про надлюдину на сучасний кінематограф на прикладі фільмів серії Джокер ...	308
Зайцев О. В., Патлайчук О. В. Поняття "ікігай" як сенсу життя: порівняння з європейськими пошуками сенсу життя	312

Форсова Д. А., Патлайчук О. В. Як побороти стрес за допомогою давньогрецької філософії.....	317
Куйбар В. В., Патлайчук О. В. Вплив штучного інтелекту на сучасну світову культуру.....	320
Біда В. М., Куриленко Т. В. Свобода як цінність	323
Чернега О. Д., Куриленко Т. В. Природа свідомості: дихотомія розуму та тіла	327
Ряжських О. В., Патлайчук О. В. Віртуальна реальність: перспективи та небезпеки.....	330
Говера Л. М., Скальська Д. М. Філософсько-естетичні засади арт-практики	333
Федорчук О. О., Глушко Т. П. Мнемонічні практики в період Середніх віків (крізь призму спадщини А. Блаженного та Ф. Аквінського)	336
Глатковська А. В., Патлайчук О. В. Постправа як інструмент російської пропаганди в TikTok	340
Шинкаренко А. А., Патлайчук О. В. Етичні проблеми науки	345
Шоп Т. В., Дем'яненко Н. М. Особливості формування суб'єкт-суб'єктних відносин у контексті інноваційної освіти	349
Мельникова О. Є., Ступак О. П. «Антропоцентричність» алгоритмічної упередженості у штучному інтелекті	353
Мельниченко О. Ю., Патлайчук О. В. Загрози, тренди та фінансові моделі сучасних Українських медіа	359
Губкін Р. А., Сонечко О. С. Соціальна реабілітація спортсменів-інвалідів в умовах воєнного стану: роль спеціалізованих центрів та спортивних ініціатив.....	363
Кісаров-Дагнер О. Л., Сонечко О. С. Цифрова культура та її вплив на соціальні взаємодії.....	367
Зайцев А. М., Сонечко О. С. Феномен культури скасування та його вплив на суспільство	371
Крилова Н. М., Куриленко Т. В. Людина в сучасному соціальному просторі: інформаційно-комунікаційний аспект	375
Дар'єв А. С., Ступак О. П. Співдія зі штучним інтелектом: етична перспектива	379
Дегтярьова О. А., Камєнсков А. О., Ступак О. П. Самостійна робота студентів ЗВО як засіб формування професійної компетентності	383
Пушкар Д. Р., Куриленко Т. В. Віртуальна реальність та її вплив на життя людини	387
Рижик В. В., Ступак О. П. Постмодернізм у сфері філософії права.....	391

Куровський В. В.

Група 5181м,
Навчально-науковий інститут комп'ютерних наук та управління проектами
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
viktkyrov@gmail.com

Патлайчук О. В.

кандидат філософських наук, доцент
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та філософії
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Миколаїв, Україна
oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Етичні питання в процесі розвитку штучного інтелекту

У статті розглядаються етичні виклики, пов'язані з розвитком штучного інтелекту (ШІ), включаючи питання відповідальності, прозорості, приватності та запобігання дискримінації. Автори акцентують увагу на необхідності створення етичних стандартів, що регулюють впровадження ШІ у суспільні та правові системи. Особливу увагу приділено ролі розробників у формуванні алгоритмів та управлінні їх впливом на суспільство. Аналізуються філософські концепції, які допомагають переосмислити традиційні підходи до відповідальності, та пропонуються шляхи інтеграції етики в технологічний розвиток. Стаття наголошує на важливості міжнародних ініціатив, таких як етичні кодекси ЮНЕСКО, та закликає до міждисциплінарного підходу у навчанні фахівців.

Ключові слова: Штучний інтелект (ШІ), Етика, Автономні системи, Етичні стандарти, Алгоритмічна упередженість, Колективна відповідальність, Автономна зброя, Теорія справедливості.

Сучасна епоха характеризується стрімким розвитком технологій, особливо в галузі штучного інтелекту (ШІ). Ці зміни спричиняють не лише розширення наукового і практичного потенціалу людства, але й численні складні етичні та філософські питання. Одним із ключових викликів стає визначення характеру і ступеня відповідальності за результати впровадження та використання ШІ. Яким чином технології ШІ повинні бути інтегровані у суспільні та правові системи,

щоб мінімізувати ризики? Які принципи етичної прийнятності слід розробити? Ці тези спрямовані на визначення ключових аспектів цих питань, а також на аналіз філософських концепцій, які можуть бути використані для їх вирішення [1].

З розвитком ІІІ виникає потреба у формуванні етичних стандартів, які регулюють його використання. Основні проблеми пов'язані із захистом приватності, боротьбою з алгоритмічною упередженістю та запобіганням зловживанням технологіями. Прикладом є система прогнозування злочинів, яка на основі історичних даних може формувати упереджені рекомендації, що призводить до посилення соціальної нерівності [7]. У зв'язку з цим етичні норми мають враховувати не лише технічні характеристики алгоритмів, а й їхній вплив на суспільні інститути [3].

Особливу відповідальність у цьому контексті несуть розробники. Саме вони визначають, які дані використовуються для навчання моделей і які результати вважаються допустимими. Однак сучасні технології, такі як глибинне навчання, працюють на принципах, які не завжди можна пояснити. Алгоритми функціонують як «чорні ящики», і навіть їхні творці не можуть повністю передбачити поведінку системи у нових умовах [9]. Ця невизначеність піднімає питання про межі людського контролю та про перерозподіл відповідальності між розробниками і користувачами [6].

Філософські підходи до проблеми відповідальності потребують переосмислення класичних теорій, таких як концепції Іммануїла Канта про моральну автономію або утилітаристський підхід Джона Стюарта Мілля. ІІІ, що приймає рішення автономно, ставить під сумнів традиційне розуміння свободи волі як основи відповідальності. Це вимагає створення нових моделей колективної і розподіленої відповідальності, де враховуються ролі всіх учасників — від розробників і операторів до користувачів і державних регуляторів [8].

Використання ІІІ в чутливих сферах, таких як медицина, право чи військові технології, викликає додаткові етичні дилеми. Наприклад, у медицині хибна діагностика, виконана системою ІІІ, може вплинути на життя пацієнта [4]. Хто несе відповідальність за такі помилки: лікар, який використовує алгоритм, розробник технології чи організація, що впровадила її у практику? Аналогічно, застосування автономної зброї у військових конфліктах піднімає питання про правомірність передачі рішень про застосування сили машинним системам [5].

Одним із шляхів вирішення цих питань є створення міжнародних етичних кодексів. Наприклад, ініціатива ЮНЕСКО з етики ІІІ включає такі принципи, як захист прав людини, забезпечення прозорості алгоритмів і запобігання дискримінації [6]. Однак для успішного впровадження таких стандартів необхідно враховувати культурні та соціальні особливості різних країн.

Додатковим напрямом роботи є інтеграція філософських і етичних дисциплін у навчальні програми для фахівців у галузі ІІІ. Вивчення етичних концепцій, таких як теорія справедливості Джона Ролза чи підходи до моральної відповідальності Гаррі Франка, може допомогти розробникам усвідомити важливість їхніх рішень і передбачити потенційні наслідки технологій [8].

Також важливим кроком стає забезпечення прозорості технологій. Алгоритми, які можна перевіряти й інтерпретувати, сприяють довірі й дозволяють розподілити відповідальність між учасниками процесів. Наприклад, методи інтерпретованого машинного навчання дають змогу зрозуміти, як система дійшла до того чи іншого рішення, що є важливим для мінімізації ризиків [3].

Розглядаючи етичні та філософські аспекти впровадження штучного інтелекту, важливо враховувати не лише поточні виклики, але й перспективи розвитку технологій [1].

Список використаних джерел

1. Bostrom, N. *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 390 с.
2. Brynjolfsson, E., McAfee, A. *The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies*. New York: W.W. Norton & Company, 2014. 320 с.
3. Barredo Arrieta, A., Díaz-Rodríguez, N. *Explainable Artificial Intelligence (XAI): Concepts, Taxonomies, Opportunities and Challenges*. *Information Fusion*, 2020. 221 с.
4. Topol, E. *Deep Medicine: How Artificial Intelligence Can Make Healthcare Human Again*. New York: Basic Books, 2019. 400 с.
5. Sharkey, N. *The Ethics of Autonomous Weapons Systems*. Oxford: Oxford University Press, 2018. 284 с.
6. UNESCO. *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. Paris: UNESCO Publishing, 2021. 108 с.
7. O'Neil, C. *Weapons of Math Destruction: How Big Data Increases Inequality and Threatens Democracy*. New York: Crown Publishing Group, 2016. 272 с.
8. Sandel, M. *Justice: What's the Right Thing to Do?* New York: Farrar, Straus and Giroux, 2009. 308 с.
9. Domingos, P. *The Master Algorithm: How the Quest for the Ultimate Learning Machine Will Remake Our World*. London: Penguin Books, 2015. 352 с.

Kurovskyi V. V.
Group 5181m,
Educational and Scientific Institute of Computer Sciences and
Project Management
Admiral Makarov National University of Shipbuilding, Mykolaiv, Ukraine
viktkyrov@gmail.com

Patlaichuk O. V.
Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor
of the Department of Social and Humanitarian Disciplines and Philosophy
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Mykolaiv, Ukraine
oksana.patlaichuk@nuos.edu.ua

Ethical Issues in the Development of Artificial Intelligence

The article examines the ethical challenges associated with the development of artificial intelligence (AI), including issues of responsibility, transparency, privacy, and preventing discrimination. The authors emphasize the need to establish ethical standards that regulate the integration of AI into social and legal systems. Special attention is given to the role of developers in shaping algorithms and managing their impact on society. Philosophical concepts that help rethink traditional approaches to responsibility are analyzed, and pathways for integrating ethics into technological development are proposed. The article highlights the importance of international initiatives, such as UNESCO's ethical codes, and calls for an interdisciplinary approach to training specialists.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), Ethics, Autonomous Systems, Ethical Standards, Algorithmic Bias, Collective Responsibility, Autonomous Weapons, Theory of Justice.